

Προδημοσίευση: «Ουκρανία - Το μεγάλο πλάνο, ακόμα κι αν δεν υπήρχε θα έπρεπε να εφευρεθεί»

Το Jacobin Greece δημοσιεύει απόσπασμα από τον Πρόλογο του βιβλίου του Λεωνίδα Βατικιώτη, «Ουκρανία - Το μεγάλο πλάνο, ακόμα κι αν δεν υπήρχε θα έπρεπε να εφευρεθεί» (εκδ. Τόπος):

Το βιβλίο «Ουκρανία - Το μεγάλο πλάνο, ακόμα κι αν δεν υπήρχε θα έπρεπε να εφευρεθεί», είναι αποτέλεσμα μιας διπλής ανάγκης. Η πρώτη ήταν να παρουσιαστούν γεγονότα που ξεδιπλώνονται σε ένα μεγάλο βάθος χρόνου. Η επαγγελματική - δημοσιογραφική μου ενασχόληση με την Ουκρανία από την εποχή ακόμη της αποκαλούμενης «Πορτοκαλί Επανάστασης» το 2004 έδωσε την ευκαιρία να έχω στραμμένο το ενδιαφέρον μου σε αυτή την πυριτιδαποθήκη πολύ πριν τα δραματικά γεγονότα του πολέμου το 2022, ακόμη και του Ευρω- μείντάν το 2014. Το ιστορικό βάθος των εξεταζόμενων γεγονότων επέτεινε την ανάγκη μιας εκτενούς παράθεσης.

Η δεύτερη ανάγκη ήταν πιο πιεστική και αφορούσε τη σύνδεση γεγονότων και πολιτικών μακράς διάρκειας, που με την πρώτη ματιά φαίνονται ανεξάρτητες μεταξύ τους, όπως η λαμπρή ιστορία του Ντονμπάς, ο ουκρανικός φασισμός, το Σχέδιο του Νέου Αμερικανικού Αιώνα, η Πράσινη Μετάβαση της ΕΕ, οι πόλεμοι των αγωγών, ο πυρετός των σχιστολιθικών κι άλλα πολλά. Η σύνδεση όλων αυτών των γεγονότων σε ένα μεγάλο και συνεκτικό πλάνο επέτρεψε να ιδωθεί η Ουκρανία ως αυτό που εξελίχθηκε, μια μοναδική ευκαιρία κυρίως για τις ΗΠΑ!

Η Ουκρανία ακόμα κι αν δεν υπήρχε έπρεπε να εφευρεθεί, και εφευρέθηκε, για να πλήξει την Οκτωβριανή Επανάσταση μετά το 1917, για να αποσταθεροποιήσει τα καθεστώτα του «υπαρκτού σοσιαλισμού» μετά το 1945, για να νομιμοποιήσει την άνοδο και την κανονικοποίηση του φασισμού στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, για να συμβάλει στην περικύκλωση της Ρωσίας, για να εντείνει τις κεντρομόλες δυνάμεις στο ΝΑΤΟ και να διευρύνει τον αριθμό των μελών του, για να αυξηθούν οι πολεμικές δαπάνες στην Ευρώπη και να εμφανιστεί ως αναγκαία κι επιβεβλημένη η ανάδυση της ευρωπαϊκής πολεμικής οικονομίας, για να διακόψει την ενεργειακή συνεργασία της Ευρώπης με τη Ρωσία, για να διευκολύνει την ενεργειακή απόβαση των ΗΠΑ στην Ευρώπη, για να δώσει επιπλέον λόγο ύπαρξης στο ΔΝΤ, για να προσφέρει ασύλληπτα κέρδη στις αμερικανικές κυρίως πολυεθνικές του πολέμου, της αγροδιατροφής και άλλων, για να εμφανίσει ως δικαιολογημένη τη λογοκρισία, τις απαγορεύσεις, τη ρωσοφοβία κι άλλα πολλά.

Η εν πολλοίς προαναγγελθείσα, στη διάρκεια της αμερικανικής προεκλογικής περιόδου, αλλαγή στάσης του Τραμπ στο Ουκρανικό από τον Ιανουάριο κιόλας του 2025 υπογράμμισε τη συνέχεια κι όχι

την αναθεώρηση των αμερικανικών προτεραιοτήτων. Εκ πρώτης όψεως ο χαρακτηρισμός από τον «νέο» Αμερικανό πρόεδρο του Ζελένσκι ως δικτάτορα, ο αποκλεισμός του από τις διαπραγματεύσεις ειρήνης και η απόρριψη του ενδεχομένου ένταξης της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ, κρίθηκαν ως στροφή 180 μοιρών εκ μέρους του Λευκού Οίκου. Στην πραγματικότητα δεν ήταν τίποτα παραπάνω από μια υποδειγματικά ρεαλιστική προσαρμογή στις (στρατηγικά δυσάρεστες, αλλά τακτικά επιτυχείς) πραγματικότητες που δημιουργήθηκαν στα πεδία των μαχών επί τρία τουλάχιστον ολόκληρα χρόνια. Κι αυτή η πραγματικότητα είχε στην προμετωπίδα της τη στρατιωτική επιτυχία της Ρωσίας όπως βεβαιώνει η σταθερή, παρότι αργή και αιματηρή, προέλασή της προς τα δυτικά όλο το 2024 και στις αρχές του 2025. Η βιασύνη των ΗΠΑ να επιβάλλουν ειρήνη αποσκοπούσε στη διακοπή της ρωσικής προέλασης, την εξοικονόμηση πόρων, τη διάσωση του κύρους των Δυτικών και την αποζημίωσή τους για τα ποσά που δάνεισαν στην Ουκρανία. Στον αντίποδα, η στάση αναμονής του Ζελένσκι και των Ευρωπαίων, ενώ κάθε μέρα έχαναν εδάφη στην ανατολική Ουκρανία, υπαγορευόταν από ένα σχέδιο συνέχισης του πολέμου επ' αόριστον, για να παραταθούν οι παραγγελίες πολεμικού υλικού και η επίκληση του ρωσικού μπαμπούλα και συνακόλουθα να δικαιολογείται ο επανεξοπλισμός της Ευρώπης.

Ο αμερικανικός στρατηγικός στόχος στρατιωτικής συντριβής, εθνικού κατακερματισμού και οικονομικής αποσύνθεσης της Ρωσίας, όπως επιδιώχθηκε με έναν καταγιγιστικό συνδυασμό στρατιωτικών, διπλωματικών και οικονομικών μέσων, απέτυχε. Τόσο οι προβλέψεις του Ζελένσκι για πολιορκία της Μόσχας όσο και εκείνες Δυτικών πολιτικών για μετατροπή της Ρωσίας σε Βόρεια Κορέα, λόγω της οικονομικής απομόνωσης, αποδείχθηκαν ευσεβείς πόθοι. Από την άλλη, ο στόχος των ΗΠΑ να διαρρήξουν τους χρόνιους ενεργειακούς δεσμούς της Ευρώπης με τη Ρωσία και να παραδώσουν την ευρωπαϊκή αγορά φυσικού αερίου στους Αμερικάνους παραγωγούς, στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία.

Ταυτόχρονα, οι ΗΠΑ υπό τη διοίκηση του Τραμπ οδήγησαν στα άκρα την εκμετάλλευση της Ουκρανίας ως μέσο ενδυνάμωσης της θέσης τους, όπως ακριβώς έκαναν οι διοικήσεις Μπους, Ομπάμα και Μπάιντεν, με την πρόθεσή τους να οικειοποιηθούν τα ορυκτά της Ουκρανίας. Η ανακοίνωση του Τραμπ ότι με τις σπάνιες γαίες και τα κρίσιμα μέταλλα της Ουκρανίας θα αποπληρωθεί η αμερικανική «βοήθεια» αναιρεί μεν το γράμμα των συμφωνιών υπό τις οποίες χορηγήθηκε, αλλά συμπλέει πλήρως με τον άνισο, εκμεταλλευτικό και ιμπεριαλιστικό τους χαρακτήρα. Κι επί Τραμπ, επομένως, η Ουκρανία ακόμα κι αν δεν υπήρχε έπρεπε να εφευρεθεί για να καλυφθούν οι ανάγκες της αμερικανικής παραγωγής υψηλής τεχνολογίας για σπάνιες πρώτες ύλες. Σε κάθε περίπτωση οι αξιώσεις των ΗΠΑ από την Ουκρανία αποδεικνύουν πόσο απρόβλεπτα επικίνδυνη και ποικιλότροπα βλαβερή είναι η συμμαχία κάθε κράτους μαζί τους.

Παράλληλα, ο αποκλεισμός της Ευρώπης από τις διαπραγματεύσεις ειρήνης με απόφαση του Τραμπ, από τη μια, επισφράγισε τον υποβιβασμό της στο πλαίσιο του οικονομικού ανταγωνισμού με τις ΗΠΑ. Το «συμπαγές και αδιάρρηκτο αντιρωσικό μέτωπο» της νεοφιλελεύθερης Δύσης και οι όρκοι πίστης στις αρχές και τις αξίες της «βορειοατλαντικής συμμαχίας» αποδείχτηκαν κενά περιεχομένου και

θανάσιμη παγίδα για την Ευρώπη, καθώς συγκάλυψαν μια λεόντειο συμφωνία στο πλαίσιο της οποίας η ΕΕ ανέλαβε το κόστος και οι ΗΠΑ τα κέρδη του πολέμου.

Από την άλλη, ο οικονομικός αποκλεισμός της ΕΕ επιτάχυνε τις αντιδραστικές αλλαγές που συντελούνται στο εσωτερικό της, με κυριότερη τη στροφή στην πολεμική οικονομία σε βάρος των κοινωνικών δαπανών.

Η μέθοδος στην οποία στηρίχθηκε το παρόν βιβλίο ήταν της μελέτης και διασταύρωσης πηγών (εφημερίδες, πολιτικά και λογοτεχνικά βιβλία, εκθέσεις οργανισμών, ντοκιμαντέρ, αξιόπιστα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης), της επιτόπιας έρευνας και των προσωπικών συζητήσεων – συνεντεύξεων με ανθρώπους που διαθέτουν εξειδικευμένη γνώση του πεδίου.

Το βιβλίο αποτελείται από τέσσερα μέρη. Στο πρώτο μέρος περιγράφονται τα γεγονότα στην Ανατολική Ευρώπη από τη διάλυση της ΕΣΣΔ το 1991 ως τα δραματικά γεγονότα του Ευρωμειντάν το 2014. Το δεύτερο μέρος εστιάζει στην ιστορία της περιοχής. Το τρίτο μέρος περιγράφει τα γεγονότα και τις δυνάμεις που οδήγησαν από το Ευρω-μειντάν το 2014 στον πόλεμο του 2022, αναδεικνύοντας τον ρόλο των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ. Το τελευταίο μέρος εστιάζει στις αλλαγές που οδήγησαν στον πόλεμο και στις αλλαγές που αυτός πυροδότησε με τη σειρά του, με επίκεντρο την ενέργεια, το ΔΝΤ, τις σχέσεις της Ευρώπης με την ΕΕ, τον ρόλο της Ελλάδας και, τέλος, τον σύγχρονο ιμπεριαλισμό.

Από την αρχή μέχρι το τέλος, κάθε κεφάλαιο επιχειρεί να απαντήσει σε συγκεκριμένα ερωτήματα τα οποία καθόρισαν τη δομή και το περιεχόμενο που επελέγη οδηγώντας σε μια συνολική ερμηνεία.

Ακολουθώ, ξεχωρίζω τουλάχιστον ένα ερώτημα για κάθε κεφάλαιο (στην πράξη ήταν περισσότερα, ενίοτε πολλά περισσότερα). Πρώτο, με ποιον τρόπο η «συμφωνία» για τη διάλυση της ΕΣΣΔ ευνόησε την αμερικανοκρατία; Δεύτερο, ποιοι ήταν οι κερδισμένοι από τη «χαμένη δεκαετία» του Γιέλτσιν στη Ρωσία; Τρίτο, ποιο ήταν το ζητούμενο των έγχρωμων επαναστάσεων στην Ανατολική Ευρώπη; Τέταρτο, τι σηματοδότησε στον ρωσοαμερικανικό ανταγωνισμό η παράδοση της σκυτάλης από τον Γιέλτσιν στον Πούτιν; Πέμπτο, ποιος υποκίνησε την «Πορτοκαλί Επανάσταση» στο Κίεβο το 2004; Έκτο, με ποιον τρόπο συνέβαλε η ΕΕ στην έκρηξη των αντιθέσεων της Ουκρανίας; Έβδομο, ποιοι σκότωσαν ποιους στη σφαγή του Μειντάν; Όγδοο, πώς αποτυπώθηκαν οι εθνικοί και πολιτικοί διχασμοί της Ουκρανίας στα εκλογικά αποτελέσματα; Ένατο, πώς εξηγείται η ταύτιση των κατοίκων της Κριμαίας με τη Ρωσία; Δέκατο, πώς θεμελιώνεται ιστορικά η μοναδικότητα του Ντονμπάς; Ενδέκατο, ο φασισμός στην Ουκρανία είναι συγκρίσιμος με τον ελληνικό, όπως γράφει ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Τζέφρι Πάιατ, ή κάτι μοναδικό και σοβαρότερο; Δωδέκατο, ποιες αιτίες οδήγησαν στους μαζικούς θανάτους που αποδόθηκαν στον Στάλιν και περιγράφηκαν με τον όρο Γολοντομόρ; Δέκατο τρίτο, με ποιους τρόπους το καθεστώς του Μειντάν οδήγησε στον πόλεμο του 2022; Δέκατο τέταρτο, με ποιον τρόπο το ΝΑΤΟ επιτάχυνε τις εξελίξεις; Δέκατο πέμπτο, πώς η πολεμική βιομηχανία υποστήριξε την επέκταση της αμερικανικής κυριαρχίας; Δέκατο έκτο, τι καθόρισε τη στάση της Ευρώπης απέναντι στον πόλεμο; Δέκατο έβδομο, πώς συνδέεται η ανακάλυψη των

σχιστολιθικών εκμεταλλεύσεων στις ΗΠΑ με τη στρατηγική της έντασης στην Ουκρανία; Δέκατο όγδοο, το ΔΝΤ ευνόησε ή εκμεταλλεύτηκε την Ουκρανία; Δέκατο ένατο, με ποιους τρόπους η Αθήνα εξυπηρέτησε τα αμερικανικά εμπρηστικά σχέδια; Τέλος, στο εικοστό κεφάλαιο δίνεται μια απάντηση στο ερώτημα του σύγχρονου ιμπεριαλισμού, υπό το φως του πολέμου στην Ουκρανία.

Το κάθε ένα από τα είκοσι κεφάλαια μπορεί να διαβαστεί ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα. Στο τέλος κάθε κεφαλαίου παρατίθεται ένα QR Code και μια ηλεκτρονική διεύθυνση που επιτρέπουν τη μετάβαση σε ιστοσελίδες όπου έχουν συγκεντρωθεί οι πηγές κάθε κεφαλαίου, σχετικές αναρτήσεις Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης και πολυμεσικό υλικό (βίντεο, φωτογραφίες). Στόχος είναι ο εμπλουτισμός του κειμένου με επιπλέον υλικό που επιτρέπει την περαιτέρω διερεύνηση κάθε θέματος.

Επιλέχθηκε μια δομή κι ένα περιεχόμενο που δεν εξαρτόνταν από την πορεία του πολέμου, την προέλαση ή την υποχώρηση της Ρωσίας, την αντεπίθεση της Ουκρανίας, την πλήρη ανάκτηση του ελέγχου στο μέτωπο από τη Ρωσία και το (όλο και περισσότερο) ορατό τέλος του πολέμου από το δεύτερο μισό κιόλας του 2024 σε συνάρτηση με τη διαφαινόμενη ήττα των Δημοκρατικών στις εκλογές του Νοεμβρίου εκείνης της χρονιάς. Το να γράψεις το 2024 για την Ουκρανία (οπότε και ολοκληρώθηκε το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της συγγραφής του παρόντος), ανεξαρτήτως της έκβασης του πολέμου, ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση στην ολοκλήρωση αυτού του εγχειρήματος, που εξ αρχής αποσκοπούσε να διερευνήσει τις βαθύτερες αιτίες και τις επιπτώσεις του πολέμου κι όχι να παραθέσει ή να αξιολογήσει την πορεία του.